

## СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Трендафил Атанасов Митев за дисертационния труд: „Ресурсно базиран цивилизационен модел – перспективи и алтернативи“ с автор: докторант Асен Стефанов Балабанов

Докторант Асен Балабанов се е заел с разработването на една нетрадиционна тема от областта на политическата футурология: доктрината на Жак Фреско за необходимостта и възможността да се създаде една „ресурсно базирана цивилизация“ на нашата планета. Българската наука не е направила почти нищо, за да изясни както постиженията, така също и недостатъците на този теоретичен модел, създаден от един нетрадиционен и търсещ автор. Дори нещо повече – ние все още не сме си направили труда дори да преведем на български език неговите основни съчинения. Поради това ангажирането на един начинаещ млад специалист, от областта на политическата теория, с тази не лека задача, какъвто е нашият случай, не само е за приветстване, но може да служи и като пример за това: как младите и необременени от академичната догматика учени, трябва да търсят своето ново място в областта на съвременната политическа теория и практика в България.

Авторът е обособил в структурата на своята дисертация основателно пет водещи проблемни кръга. В уводната част той е формулирал разбираемо обекта, предмета, използваните изследователски методи и целите на своето научно изследване: да очертае условията, при които възниква теорията за ресурсно базираната цивилизация; да открие приносните моменти в същността на интересувания го теоретичен модел; като изясни онези негови аспекти, които са стимул за развитието на политическата теория или са твърде дискуссионни. Защото не съществува яснота, как може те да се претворят в една глобална цивилизационна реалност за съвременното човечество.

Втората, условно обособена част на труда, е анализ на творчеството реализирано от група световни автори, /А.Тюфлър, С.Хънтингтън, Ф. Фукояма, Кл. Шваб, Дж. Оруел/, които през последните десетилетия поставиха по възможно най-острия начин новата проблематика, застанала в дневния ред на съвременната цивилизация. Целта на дисертанта там е очевидна: да стъпи върху един достатъчно солиден информационен фундамент, за да убеди читателите си, /с авторитета на коментираните изследователи от световен мащаб/, че около нас наистина витае една тревожна перспектива, пред която е изправено мислещото човечество днес. На тази основа логично се „разтваря вратата“ за търсещия интерес на Асен Балабанов, вече към конкретиката. Така той прави по естествен начин своя преход към третият информационен панел на своята дисертация: прегледът на най-важните предизвикателства към човечеството днес. Тези, около които вече разгледаните автори дискутират, но като цяло са неразрешена проблематика, според докторанта, а имат и нови измерения, и доста недооценени аспекти. Поради това са възможни и нови обяснения на съществуващите реалности.

Поради това той основателно подлага на собствен анализ онези най-важни фактори, които изправят съвременната цивилизация на ръба на оцелаването: климатичните проблемени на планетата; недостигът и прехосването на ресурсите; демографският взрив и бежанските потоци; кризата на демократичната политическа система. **Тук колегата Балабанов търси и обяснява главно онова в разгледаните фактори, което според него създава допълнителните основания, за да се обоснове логиката за появата и на тази политическа теория, която предстои да бъде анализирана в неговата докторска дисертация.** Защото тя се явява за автора водещия център на изследването – ресурсно базирания цивилизационен модел на Жак Фреско.

Преди да пристъпи към изясняване на неговата конкретика, докторантът основателно предприема едно логично отклонение към проблема за **същността, вредите и**

**ползите от утопиите.** И там той прави основателните изводи, че от всяка политическа теория – включително и от утопичните учения, трябва да се извлича максимална полза за човечеството. Първо, защото всяка утопия е основателна критика на дефектите в съществуващата обществена реалност, към момента на нейната поява. А на второ място поради това, че някои идеи смятани за утопични в миналото, вече са една съществуваща обществена реалност. Благодарение на този си подход, Асен Балабанов ни подготвя убедително за своя основен преход - към четвъртия информационен панел на дисертацията: същността на ресурсно базираната цивилизация разработен от Жак Фреско. Това е сърцевината на труда.

За да навлезе в същността на интересуващата го тематика докторантът резюмира първо идеите на Вл. Вернадски за появата на „ноосферата“ – обществото, при което интелектът на развитата човешка цивилизация „обгръща земята“. Тази парадигма според Асен Балабанов е идейно теоретична предпоставка /основа/ за появата на главните съчинения на Жак Фреско. **След това, в логична последователност дисертантът е изяснил цялостно доктрината на своя избранник. Така съвременната българска политическа наука прави една сериозна крачка, за опознаването в детайли и на този безспорно много провокативен и интересен футурист на новото време.**

Читателят на рецензираната дисертация се запознава в подробности с разбиранията на Фреско за необходимостта и ползите в бъдеще от езика на науката, като един световен комуникационен инструмент; каква е вредата от парите и необходимостта те да изчезнат; как стремежът на човека да господства над планетата по същество я убива; защо стремежът за постоянно натрупване на богатствата прави истинската демокрация непостижим блян; след като ресурсите на планетата са общо притежание на човечеството, границите между държавите в перспектива не стават ли излишни; как роботизираното общество налага един основен „нов въпрос“ в битието на хората - „да имаш добър живот“; тъй като ресурсите

трябва да станат всеобщо достъпни, каква е потребността и от цена на стоките; кога и защо законите дори в демократичната държава не създават хармония между гражданите; как кибернетизираното общество, с водеща роля на електронната машина ще освободи управлението от допускането на грешки при вземането на решенията; как управляващият нов световен елит от учени не може да избяга от нерешените проблеми, тъй като той /за разлика от политиците/ знае причините за появата им и начините за тяхното разрешаване; изяснена е темата и за вярата на Жан Фреско в непогрешимостта на технологиите.

Както в самия ход на този аналитичен разказ, така и в изводите към края на разглежданата основна глава на дисертацията, ние срещаме най-важното: **какво е мнението на докторанта за всичко пророкувано от Жак Фреско?** Защото задачата на една научна дисертация не е само да ни информира за онова, което е новост във възгледите на избрания футурист, но да се даде и научно обоснована оценка за реалната стойност на всичко казано в неговите писания. В това отношение Асен Балабанов прави тук няколко основни научни приноса:

**Първо**, с основание той обобщава, че макар много от изследвалите да смятат, че Жак Фреско разработва икономически тип проблематика, в неговите идеи се съдържа всъщност и много интересна /и най-важното съществена/ тематика, от предметния обхват на Политическата наука.

На **второ** място, макар някои от водещите идеи на Фреско да звучат на този етап утопично, то при всички случаи според докторанта те са уникална провокация към нашия съвременник, за да търси той нови решения на изброените по горе, проблеми на днешната цивилизация.

На **трето** място Асен Балабанов, сам заема конкретна, критична позиция спрямо едни от най-спорните идеи на Жак Фреско. Така докторантът по същество влиза в една професионално издържана научна полимика, в която изпъква неговото равнище като изследовател със самостоятелно мислене. **В това отношение критичните бележки на**

**докторанта, върху слабостите в доктрината разработена от анализиращия футурист, по съществуване са й основните научни приноси на рецензираната докторска работа.**

**1.** Асен Балабанов правилно е посочил липсата на яснота по редица възлови въпроси, от които зависи всъщност въздействащата сила и реалната обществена полезност на учението за ресурсно базираната цивилизация; **2.** Не е ясно точно как ще стане преходът между съвременния свят и ресурсно базираната цивилизация. Това според колегата Балабанов е проблем без отговор от страна на Жак Фреско; **3.** Резонно е питането: какви ограничения могат да се поставят /и кой може да ги постави/ пред кибернетизираните машини на бъдещото планетарно управление, така че на даден етап те да не вземат неконтролируемото решение за ликвидирането на самото човечество; **4.** Самите ученици - управленци, които би трябвало да заместят политиците в тази ресурсно базирана цивилизация не биха ли се поддали също на съблазни от удобствата и привилегиите; **5.** С какво още трябва да се допълнят деветте принципа, върху които ще се базира управлението на кибернетизираното общество, след като самият Фреско, в свои по-късни работи, сам се опитва да обоснове поне още 10 допълнителни управленски правила; **6.** Какъв конкретен катаклизъм трябва да се случи, за да се очаква, че цивилизованото човечество ще прегърне доктрината за ресурсно базираната цивилизация като свое трайно бъдеще? /А ако този катаклизъм се породи от една ядрена война – кой, кога и как би могъл да превърне принципите заложи в футуристичния проект като модел на бъдещата човешка цивилизация/ и др. **Точно тук Асен Балабанов разкрива своята вече формирана способност за самостоятелно и творческо мислене, а и за оценка на фундаментални политически проблеми, което е едно от най-важните основни изисквания за всяка научна дисертация.**

Последният – пети панел в информационния масив на рецензиращия научен труд е едно дистанционно, дълбочинно интервю, направено от автора, сред представители на

съвременното българско общество. Въпросите са формулирани в духа на футуристичната критика на съвремението и проектите на Жак Фреско за бъдещето. От дадените отговори е видно, че общо взето образованите хора в нашата страна също виждат реалистично проблемите, които съвременната цивилизация поставя пред тях. Поради това – макар и не буквално, те също адмирират идеята на Фреско, че е необходимо да продължи политическото творчество и експериментите, за създаването на една по-ефективно работеща демократична държава. В същото време днешният българин, подобно на автора на дисертацията, поставя въпросителни пред редица от идеите на футуриста. Главно поради неяснотата за тяхното претворяване в реална практика. В тази сходна обществена позиция с тази изразена от докторанта, аз виждам /апробация/ и едно потвърждение за верността, на изводите, които дисертантът е направил в своя научен труд.

Към рецензирания ръкопис естествено може да се отправят и някои критични бележки.

**Първо**, в текста са допуснати ударни, буквени грешки, които е трябвало да се поисчистят от докторанта.

**Второ**, миграциите и бежанските вълни в съвремението се разглеждат преди всичко като бедствие за приемащите държави в Европа. От България обаче емигрира една трета от нацията – без тук да е водена война. Следователно кои са негативите за съвременната цивилизация и в „изоставените държави“ като България, чиято младеж е изсмуквана от развитите държави, за да се използва нейното „сиво вещество“.

**Трето**, цитатът на стр.47, че „робът се бори за свобода, а свобония за съвършенство“ не принадлежи на Яне Сандански, а на Гоце Делчев.

**Четвърто** – и един въпрос, на който докторантът да ни отговори при защитата: Вече две години светът живее при един безпрецедентен цивилизационен катаклизъм – Ковид кризата. Нито едно решение в държавите не се взема без мнението на учените – в конкретния случай лекарското съсловие. Тази реалност може ли да се приеме, като потвърждение на тезите

на Фреско, че след глобален катаклизъм учените поемат управлението по същество? И ако отговорът е „да“, то какви изводи могат да се направят, с оглед на цялостната реализация на изследваната футуристична доктрина в перспектива?

**ЗАКЛЮЧЕНИЕ:** Преценявана цялостно, пред нас е една интересна дисертация, която не се отнася към тривиалната тематика на Политическата наука. Авторът е избрал за обект на своето изследване един футуристичен политически проект, който въпреки практическата невъзможност за реализация тук и сега, провокира мислене за търсения и нова еволюция на съвременната цивилизация. Това са задачи, с които би трябвало да се занимава системно и Политическата наука в България.

Текстът на работата е написана на един разбираем език и с подчертана ангажираност на докторанта към тезите, които той развива или защитава. Преди защитата Асен Балабанов е публикувал пет свои разработки, свързани с дисертационната тема. По този начин той е отговорил на основното законово изискване – да е налице и практическо приложение на научната продукция. Дисертацията е обсъдена съгласно правилника на ЮЗУ и добрите академични традиции, а трудът е съпроводен от подробна документация, която доказва авторството на ръкописа и законосъобразността на решението, да се пристъпи към неговата официална оценка.

**Предврид на всичко казано до тук аз смятам, че пред нас е дисертационен труд, който ни дава основание да присъдим на колегата Асен Стефанов Балабанов научната и образователна степен „доктор“ по Политология. Професионално направление 3-03. „Политически науки“. Аз лично ще гласувам със „Да“.**

София  
8 декември 2021.

АВТОР НА СТАНОВИЩЕТО:  
Проф. д. н. Трендафил Ат. Митев